

2025

Raplamaa, Rapla vald, Ülejõe
küla, Kalda tee 6

Garri Kask

1.05.2025

EESTI KUNSTIAKADEEMIA

Kunstikultuuri teaduskond

Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Garri Kask

Hoone kirjeldus ja soovitused renoveerimiseks

Kalda tee 6, Ülejõe küla, Rapla vald, Raplamaa

2024/2025 õppeaasta

Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituse lõputöö

Rapla vald 2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS 3

1. AJALOOLINE ÜLEVAADE 5

2. HOONE KIRJELDUS JA MATERJALIKASUTUS ,TEHNILISE 11 SEISUKORRA KIRJELDUS JA RENOVEERIMISE ETTEPANEKUD

2.1. Vundament ja sokkel 11

2.2. Välisseina konstruktsioon ja fassaad 14

2.3. Siseseinad ja siseviimistlus 17

2.4. Aknad ja uksed 21

2.5. Korstnad ja küttekolded 22

2.6. Põrandad 24

2.7. Vahelagi 27

2.8. Katuse konstruktsioon ja katus 28

2.9. Elekter, vesi ja kanalisatsioon 31

3. VÄÄRTUSED 32

KOKKUVÕTE 34

AUTORIDEKLARATSIOON 35

KASUTATUD KIRJANDUS 36

SISSEJUHATUS

Käesolev uurimustöö käsitleb Raplamaal, Rapla vallas, Ülejõe külas, Kalda tee 6 krundil olevat elumaja (Pilt 1, Pilt 2, Pilt 3). Kuuldavasti on see elumaja olnud Ülejõe küla üks esimesi. Hoone on ehitatud omal ajal ühepereelamuna, mille eesmärgiks oli põllu harimine ümbruskonnas. Selles töös käsitleme hoone hetke seisukorda, tema välisilmet ning milline võib olla hoone edasine saatus. Maja on läbinud 1969-ndal aastal kapitaalremondi. Hoone valisin oma uurimisobjektiks, kuna 2016-17-ndal aastal olin seotud maja sise renoveerimistöödega. See oli viimane kord, kui toimus hoones põhjalikum renoveerimine. Nimelt omandasid 2016-ndal aastal selle kinnistu ämm ja äi. Ning olin sellel ajal abiks visuaalse pilgu peale viskamisel ning andma soovitusi hetke olukorrast ja renoveerimis soovitustest. Aga muidugi ei olnud pilt nii ilus peale sekkuvaid uuringuid. Olin kõvasti abiks sisetöödel ning alati on hea vaadelda oma tööd 5-10 aastat hiljem. Renoveerimis soovituste juures ongi oluline mõista, miks sa seda soovitat. Kui suures mahus on seda vaja teha ja kas ikka reaalselt on see võimalik.

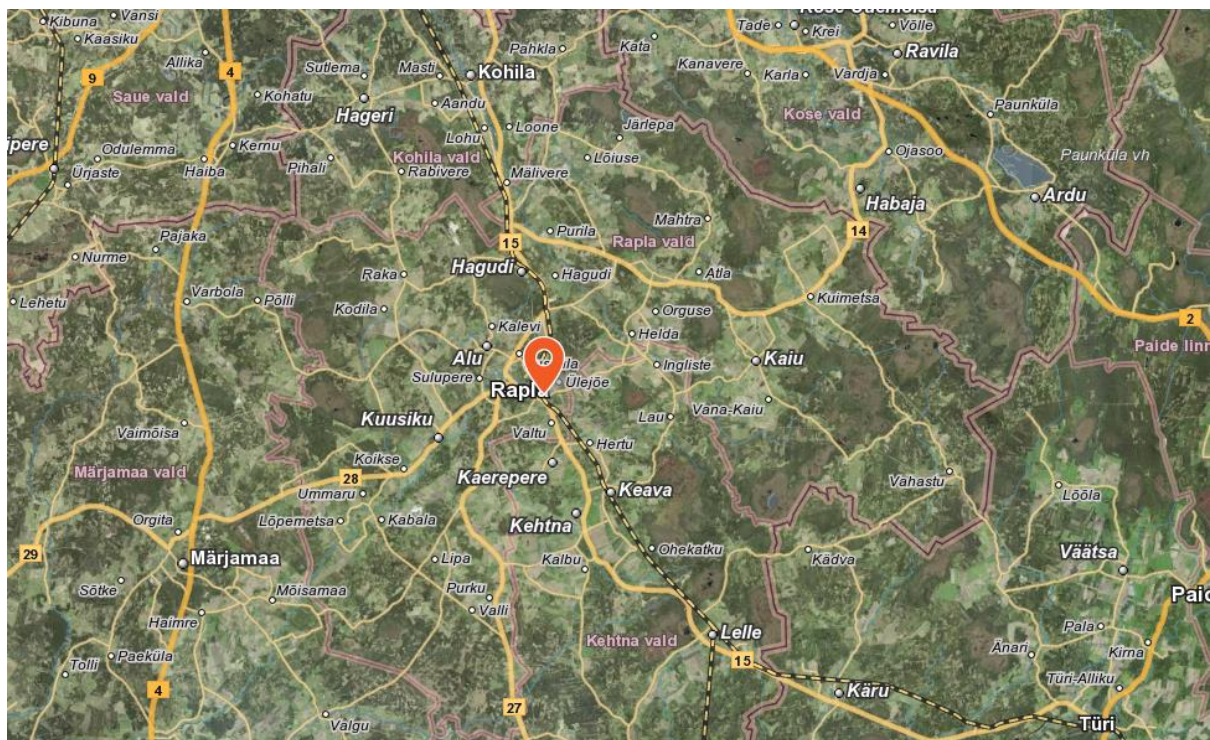
Maatüki 66801:001:0402 info

<https://ky.kataster.ee/ky/66801:001:0402>

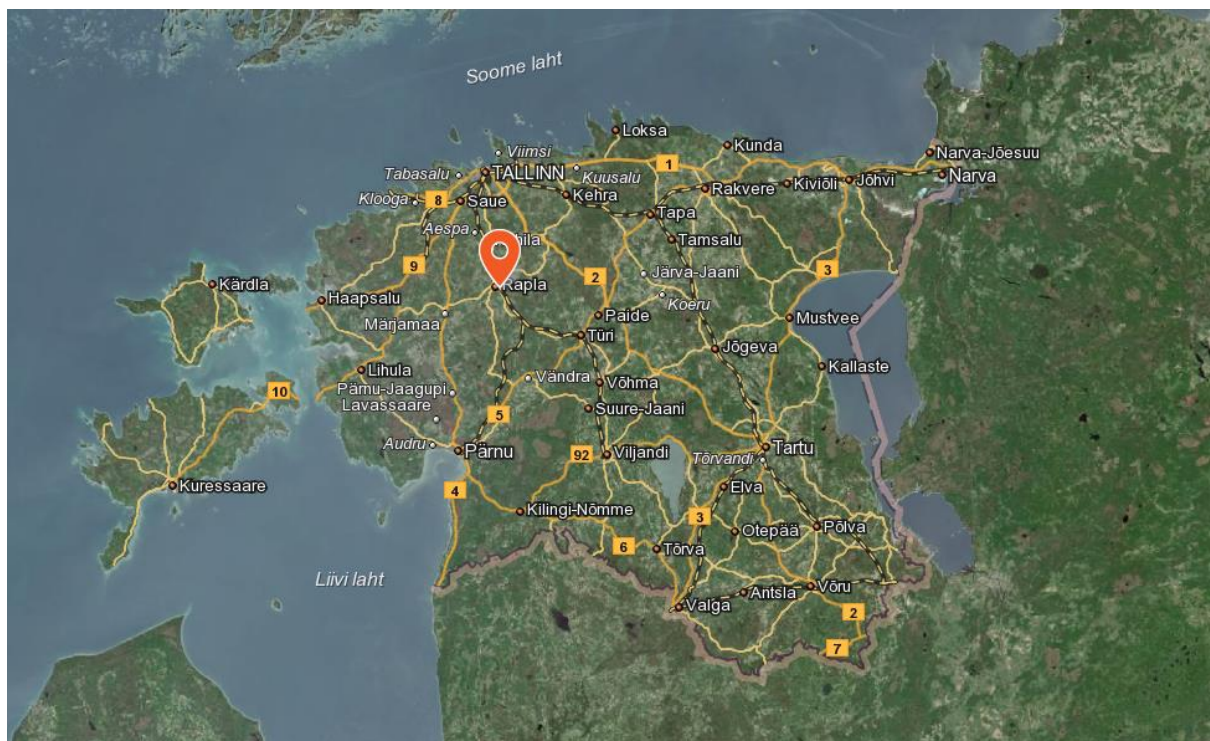
Aadress	Kalda tee 6, Ülejõe küla, Rapla vald, Rapla maakond
Pindala	3642m ²
Metsamaa	57m ²
Õuema	3496m ²
Muu maa	89m ²
Sihtotstarbed	ELAMUMAA 100%
Katastrisse kantud	6. märts 2019
Maa maksustamishind	20 067€
Kinnistu nr	1309337
Omandivorm	Eraomand
Märge	-

Pilt 1. Allikas www.kataster.ee

Pilt 2. Allikas maaamet

Pilt 3. Allikas maaamet

AJALOOLINE ÜLEVAADE

Kui korra ajalooliselt tagasi vaadata, siis hetkel olev kinnistu kuulus Valtu mõisa maa-alale. Valtu mõisa on mainitud juba 15. sajandi alguses Taani hindamisraamatus. Need valdused on käinud käest kätte väga paljude erinevate valitsejate vahel. Lõpuks põletati mõisa peahoone 1905-ndal aastal maha. Tänapäevaks on Valtu mõisa varemed lammutatud ning selle asemel on kortermaja.

Rapla kihelkonna piirkonnas mängis ajalooliselt rolli Rapla (varasemalt Hermeti) raudteejaama ehitus 1900. aastal. Kuuldavasti ei soovinud Alu mõisa valitseja oma maale raudteed. Aga selle vastu ei olnud midagi Valtu mõisa valitsejal. Kes soovis raudteed oma maale ja just aasta varem, 1899-ndal aastal avatud Valtu (Waldau) telliskivi tehase kõrvale. Rongid hakkasidki liikuma mööda kitsarööpalist raudteed Tallinna ja Viljandi vahel. Hiljem (1931) ka Virtsu vahet. Rapla raudteejaama punased tellised ilmselt pärinevadki Valtu tellise tehasest. Raudteejaam on oluline selle poolest, et sellest hoonest vaid mõnesaja meetri kaugusele ehitatakse Kalda tee 6 eluhoone tulevikus. Kuigi raudteejaam oli Rapla keskusest ca 2 km. kaugusel, Viljandi suunas, andis see suurepärase võimaluse Rapla alevikul (Pilt 4) areneda just jaama poole.

Pilt 4. Allikas Ajapaik, Rapla raudteejaam jääb pildil vasakule. 1920-ndad.

1940-ndate kaardil (Pilt 5) on näha, et maa-ala on jaotatud kruntideks. Punase märgiga tähistatud punkt on Kalda tee 6 hoone, mis asub Valtu telliskivi tehase krundil. Sel hetkel ei olnud seal suurt midagi.

Pilt 5. Allikas www.vanalinnad.mooo.com. 1940-ndad

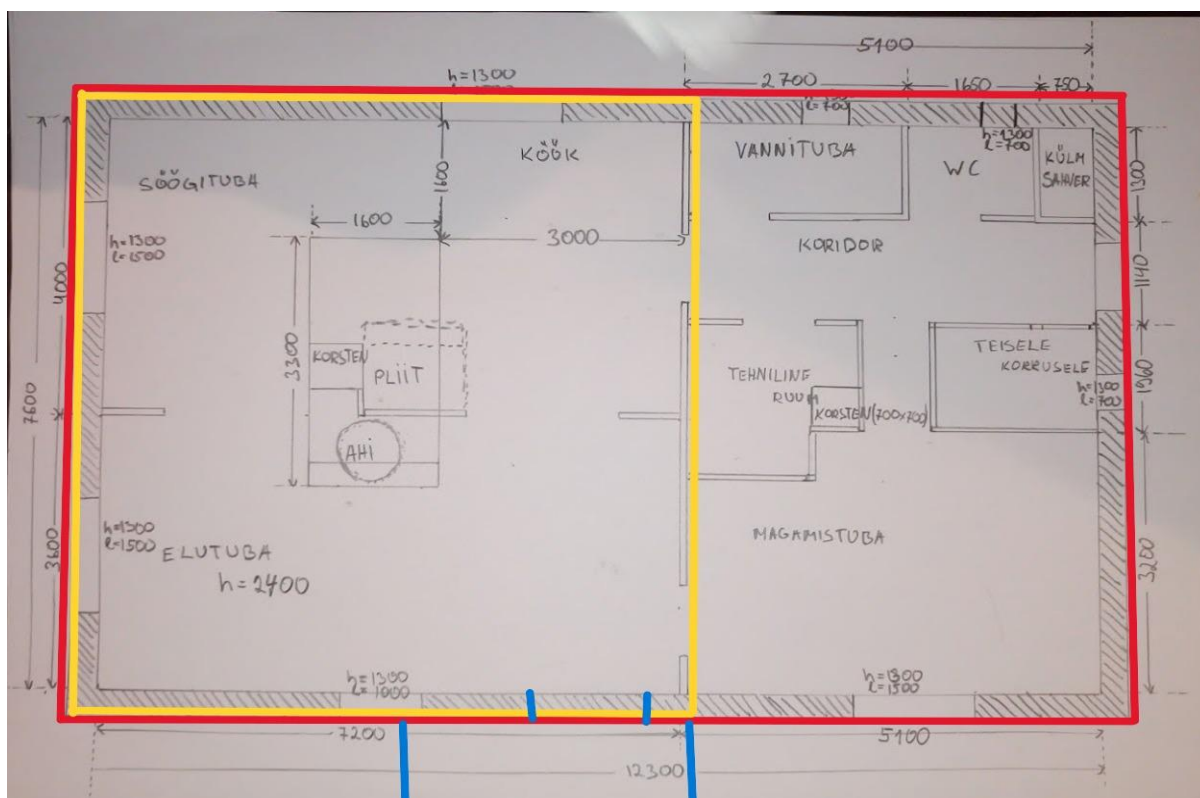
Kuna tegu on tavaelamuga ja ei asu üheski väärtuslikus piirkonnas, siis arhiivides ei leidu hoone kohta suurt midagi. Kui miskit leids, oli see piiratud notariaalse juurdepääsuga. Samuti ei märganud avaldatud teostes midagi märkimisväärset objekti kohta. Selle tõttu ei saa toetuda kindlatele faktidele vaid rahvasuule. Need rahvasõnad on enda mällu talletanud praegune omanik, kes on jutustanud ümberkaudsete naabritega. Hoone asumine küllatki lähedale Rapla raudteejaamale, ei ole andnud tulemust leida mõnda vanemat fotojäädvustust.

Rahvajuttude põhjal loetakse eluhoone ehitusaastaks 1946/47-ndat aastat. Ning nende samade juttude põhjal öeldi, et hoone ehitati sel hetkel pea poole väiksem. Kuskil 7 korda 7 meetrit (Pilt 6). Üks väheseid faile mis õnnestus leida, oli 1961-se aasta kindlustuseleht (Pilt 9). Sealt loeme selgelt välja, et hoone on ehitatud välja sellises mahus, mis on tänasel päeval. 2016-nda aasta renoveerimis fotodelt on märgata ühtset ehitusetappi. Selle põhjal järeldaks, et juurdeehitus toimus õige pea. Samuti ehitati esialgse sissekäigu juurde veranda. Peamist sissekäiku on muudetud mingil ajahetkel. Peauks liikus külje pealt otsaseina, kus asub koridor. Maja plaan on jäänud ehituse algusest saati samaks oma kandvate ja tugevate vaheseinte tõttu.

Kuuldavasti on samal hetkel sellele krundile ehitatud ka kõrvalhoone, mis oli mõeldud loomade talitamiseks ehk laut. Kindlasti toimus seal ka mingi elutegevus, mida reedab lagunenenud korsten, tellistest ehitatud seinad mis on krohvitud ja värvitud (Pilt 7). Kuna hoone on väga räbalas seisus ja kuulub lammutamisele sel suvel (2025), siis ei peatu sellel pikemalt.

Kinnistul asub ka saun, mis on ehitatud kindlustushindamislehe alusel 1970-ndal aastal. Hoone on varisemisohtlik ja kuulub lammutamisele.

Kõige uuem ehtis kinnistul on garaaž. Garaaž on ehitatud valgetest silikaat tellistest. Laetaladeks on kasutatud kitsarööpalise raudtee relsse. Relsid võeti Rapla lähedalt üles 1969-ndal aastal. Järelikult toimus garaaži ehitus peale seda. 1971-se aasta hindamislehel ei ole garaaži märgitud. Ehitati veel hiljem. Garaaž toetub lauda otsa seina külge ning on samuti varisemisohtlik, oma osaliselt puuduva seina tõttu. Kuulub lammutamisele suvel 2025 a

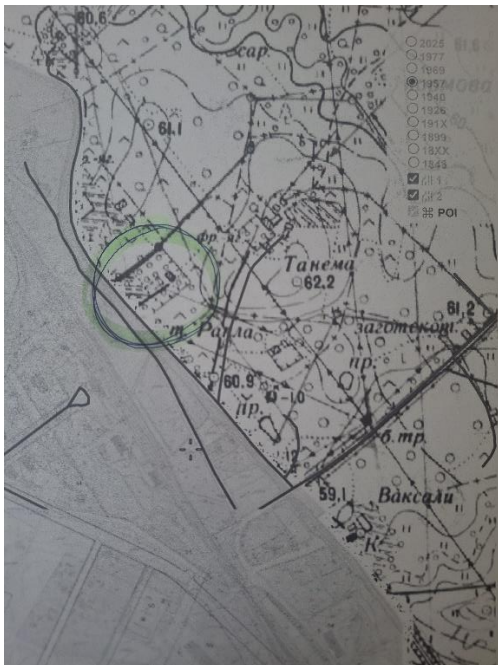

Pilt 6. Allikas Garri Kask. Kollase joonega ümbritsetud ala on arvatavasti kõige varem ehitatud osa. Punase joonega natuke hilisem ehitatud osa. Sinisega algne sissepääs majja ja veranda.

Pilt 7. Allikas Garri Kask 2025 a.

Kui vaadelda 1957-da aasta kaarti (Pilt 8) on märgata sellel maa-ala muutusi.

Pilt 8. Allikas www.vanalinnad.mooo.com. 1957 a.

Selgelt joonistuvad välja praegused krundi piirid ja hoone. Kui hoone pidi olema selle küla üks esimesi, siis jääbki natuke selgusetuks, kas mõeldakse kõrvalhoonet ,mis pidi olema

loomade talitamiseks või eluhoonet, mis asetses selle kõrval. Või nad kerkisidki mõlemad korraga. Järgnevast omanikust ongi teada vaid, et nad ostsid kinnistu kolhoosi käest, mis justkui kinnitabki, et Rapla kihelkonna kolhooside tekkimise kõrghetkel 1950-ndatel tegeleti siin põlluharimisega. Omanikud vahetusid 1960-ndal aastal. Mille tõestuseks oleks uute elanike poolt 1961-se aasta kindlustusleht (Pilt 9). Külaelanikel oli meeles, et 1969 aastal toimus hoones suur kapitaalremont. Aga mis muutusi sellega seoses on mõeldud, jääb aru saamatuks. Silma jäi ilmselt selle tõttu, et raudteejaama juures toimusid suured sündmused.

KINDLUSTUSHINDELEHT NR. 120

Hoonete omanik Lõnnus, Naima Kari J. majapidamisraamatu nr. _____

Rajoon Rapla külanõukogu (linn, tänav) Ääripää maja nr. _____

Hoone nimetus	Hoone aluse ala	Materjal			Möönd (põu- sõra 0,1 m)			Hoone ühis- pindala (m ²)	Hoone ühis- pindala (m ²)	Kõrvaldatused (m ²)	Kõrvaldatused prozentides (+ või -)													
		seinte	katuse		plaat	laas	laas				seina	akna	akna	akna	akna	akna	akna	akna	akna	akna	akna	akna	akna	akna
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
klammi		13.3	2.6	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8
erand			2.2	1.6	2.5	9	2.1	4.90																
erand			1.8	2.1	2.4	9	2.5	2.15																
laad			13.3	2.6	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8

Kokku _____

Kinnitatud 15. septembris 19. 61 a. _____

Hüme kinnitatud külanõukogu poolt _____ 19. 61 a. _____

P. K. _____ Kindlustusinspektor 100000

Kindlustusvõtja 100000

Pilt 9. Allikas Tallinna Linnaarhiiv

Kitsarööpaline raudtee läks hingusele (Pilt 10)

Pilt 10. Allikas www.est-train.ertas.eu. 1937 a.

Ning mõni hetk hiljem toimus laiarööpalise raudtee avamine (Pilt 11). Mis suurendas Rapla vahel kauba vedu ja reisijate hulka.

Pilt 11. Allikas Ajapaik. 1969 a.

Aga seda aega ei jõudnud ära oodata Valtu tellise tehas(Pilt 12). Tehas suleti juba nii mõnigi aasta varem. Tehas natsionaliseeriti 1940-ndatel aastatel. Ega saagi pidada Valtu tellise tehas pika ajalooga ettevõtteks, aga siiski oli olulisel kohal sel ajajärgus Rapla arengus. Rapla alev kasvas kordades ja aina lähemale minu uuritavale objektile.

Pilt 12. Allikas www.silvia.nurmoja.net.ee. 1930-ndad.

Täna sed omanikud soetasid selle kinnistu endale 2016-ndal aastal ning sel hetkel toimus viimane suurem renoveerimine, mis hõlmas hoone seest poolt uuendamist. Enne seda seisis ca 4 aastat hoone tühjana. Kõik mille eest ei hoolitse, laguneb õige pea. Niiskuse oli oma tööd hakanud jõudsalt tegema.

2. HOONE KIRJELDUS JA MATERJALIKASUTUS, TEHNILISE SEISUKORRA KIRJELDUS JA RENOVEERIMISE ETTEPANEKUD

2.1 Vundament ja sokkel

Hoone esialgse vundamendi 1946/47-nda aasta põhja on paigutatud suured paekivid ja selle peale on valatud lintvundament. Hilisem vundamendi osa on valatud lisaks ilma suurte kivide paigutusteta, samuti lintvundamendina. Mõlemal vundamendi osal hakkab silma suurema fraktsiooniga kruusa kasutamine (ca kuni 100mm) täite ainenä. Kui mitte kohe, siis natuke hiljem või kapitaalremondi käigus 1969-ndal aastal kaeti kogu sokkel suure tõenäosusega krohvikihiga (tsemendi-liiva seguga), vähesel määral võib olla sideaineks ka lupja. Eelkõige väljendub see erakordselt suure tugevuse poolest, mida ei anna isegi haamriga mingil määral lõhkuda. Sokli osale on immiteeritud käsitsi peale telliskivi muster (Pilt 13). Sokli igasse külge, iga paari meetri tagant on tekitatud ümmargune auk, mis on läbiv vundamendist. See näitab, et kohe algusest peale on mõeldud teha tuuldav pörand. Augud olid kaetud auguliste kilukarpidega.

Pilt 13. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 14. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 15. 2025 a.

Pilt 16. Allikas Garri Kask 2025 a.

Hoone vundament on rajatud savi-liiva pinnasele ca 400mm sügavusele, paiguti 600mm. Selgelt on näha vundamendis pragusid, mis on läbivad (Pilt 13, 14, 16). Kõige kriitilisem seis on köögi akna all (Pilt 17). 1969-nda aasta remondi käigus paigaldati köögi akna alt majja isoleerimata rauast veetoru. Selle tarbeks kaevati sokli alt läbi kraav, mis hilisema kinni ajamisel ei tihendatud piisavalt. Lisaks on raudtoru maa sees higistanud,

roostetanud ning tekitanud sellega vundamendi alla lisaniiskust. Kõrgel asetsev savi- liiva kiht ei lase pinnase veel minema valguda, vaid sellise 400mm sügavusel tekitab külmadel aegadel kerkeid. Maja vundament oli kuni 2017-nda aastani seest poolt tulduv, mis justkui soodustas niiskuse hajumist. Selle aasta(2025) hakul kaevati veetoru uuesti lahti, kuna Rapla valla poolt nägi ette veeliitumine nende trassiga. Püstakud nähtavad pildil nr 17. Kogu see protsess on süvendanud veelgi probleemi.

Pilt 17. Allikas Garri Kask 2025 a.

Vundamendi osa tuleks lahti kaevata kogu maja ulatuses. Kõige kriitilisema vundamendi osa alla peaks süstima geopolümeervaiku. Sellega suudaks stabiliseerida ära vundamendi jätkuva vajumise. Kogu vundamendi pikkuses paigaldada perimeeter EPS vertikaalselt vundamendi peale, mis on niiskust tõrjuv. Teha osaline tagasi kaevamine liivaga. Paigaldada

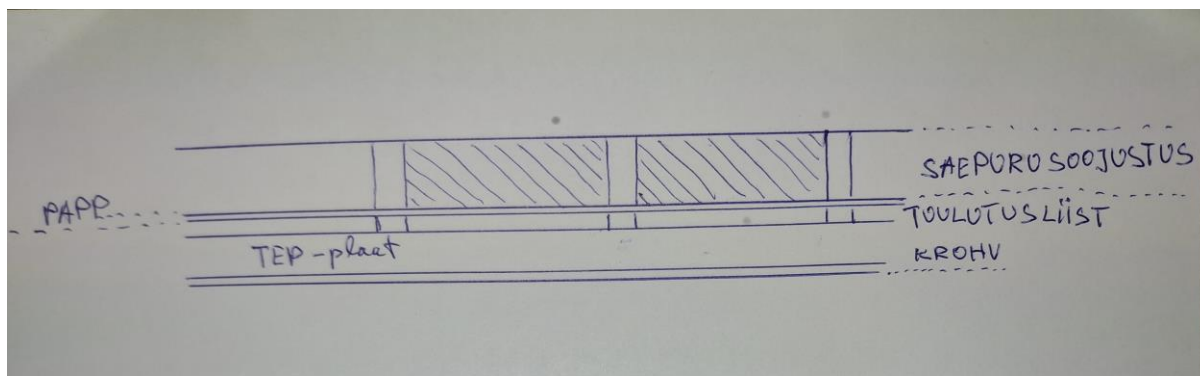
perimeeter EPS 600 mm laiuselt horisontaalselt liivapadja peale, vähese kaldega majast eemale. Mis viib pinnase külmapiiri maja vundamendi äärest natuke rohkem eemale. Teha lõplik tagasikaevamine liivaga ning lisada peale 50 mm mulda. Sokli osa tuleks selle protsessi käigus vahe peal krohvida ja viimistleda. Vee surve vähendamiseks vundamendile, tuleks teha kindlasti korda vihmaveesüsteem (Pilt 18)

Pilt 18. Allikas Garri Kask 2025 a.

2.2 Välisseina konstruktsioon ja fassaad

Hoone välisseinad on ehitatud puitkarkassist. Hoone alumisele osale on mõlemale poole karkassi paigaldatud must täislaudis. Vahe on täidetud saepuruga, millele on lisatud krohvi/lubi puru juurde. Välisseina välimisele täislaudisele on seejärel naelutatud nõukogudeaegne papp. Tuulutusvahe saavutamiseks on papi peale löödud kitsas lauast liist. Liistu peale on paigaldatud TEP-plaat, mis on oma korda üle krohvitud (Pilt 19,20, 21, 22,

Pilt 19. Allikas Garri Kask

23). Krohv on paigaldatud seina käsitsi kelluga, mille tulemusena on saavutatud krobeline ilming. Akende ümber on kergelt eenduvad osad (ca 30mm). Mis lisab majale ilmekust juurde. Märkata on kohati valget värvi, aga väga vähesel määral ning pole võimalik tuvastada mis ajajärgus see on tehtud. Kulumisjälgede poolest ilmselt 30 aastat tagasi kindlasti. Piltidel olengi kõrvutanud maja 2016-ndal aastal ja tänavusel 2025-ndal aastal tehtud fotosid (Pilt 20, 21, 22, 23, 24, 25). Vasakul pool on maja, mis oli säilinud sellisena ca 30-nd aastat. Paremal pool on väikeste muutustega täna sel päeval. Välja ulatuv veranda osa on tehtud puitkarkassiga. Voodrilaud näitab tugevalt väsimuse märke.

Pildid üleval 20, 21. Allikas Garri Kask

Pildid all 22, 23. Allikas Garri Kask

Pilt 24,. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 25. Allikas Garri Kask 2025 a.

Ilma sekkuva uuringuta ei oska täpselt öelda kuidas toimib see karkassisüsteem. Võimalik, et on külm veranda, kuhu sisemisele poole on paigaldatud must täislaudis. Välja poole isegi otse karkassi peale on paigaldatud voodrilaud. Ei näe kusagilt voodrilaua tuulutust. Katuse pealne vinskapi on puitkarkassil ehitatud väljaulatuv osa. Soojustus puudub. Karkassi peale on paigaldatud Pärnu tuuletõke, tuulutusvahe ning seejärel voodrilaud koos viimistlusega (värv). Kolmnurksed otsaseinad on samuti puitkarkassil. 2018 aastal on eemaldatud vana laudis ja paigaldatud Isover tuuletõke ning seejärel uus voodrilaud.

Hoone visuaalsel läbivaatlusel ei tähenda fassaadil suuri hädasid olevat. Kuigi igas seinas jooksevad praod, kohati mitu meetrit. See võib tingitud olla vundamendi vähesel kõikumisel. Aga kõige suurema tõenäosusega on tegemist TEP-plaadi soojustussüsteemi amortiseerumisega. Aja pikku on TEP-plaat seinaga kinnitustest lahti hakanud tulema. Kinnitatud on nad omal ajal naeltega, mis ikka annavad ajapikku järgi. Paks krohvikihit mis omab päris suurt raskust, kiskudes plaate seinast kaasa endaga. Otsaseinte laudis on täiesti korras, välja arvatud UV-kiirguse mõju neile. Mõned lauaotsad on kaardu tõmbunud ning värv pehkima hakanud. Veranda puitlaudise seisukord on kehv. Värv on suurel määral kooruma hakanud (Pilt26). Ning kõige suurem häda on tuulutuse puudumine.

Pilt 26. Allikas Garri Kask 2025 a.

Renoveerida soovitan kindlasti kogu fassaadi. Eemaldada tuleks TEP-plaat koos krohviga. Tuulutusliistud ja tõrvapapp maha katkuda. Eemaldada roostes naelad. Kontrollida üle musta laudise ja soojustuseks olev saepuru seisukord. Seejärel kontrollida aknaavade kaugus seinast ja paigaldada vastavalt sellele rooplaad otse mustale laudisele klambritega kinni. Rooplaad krohvida üle lubikrohviga, minimaalselt 20mm. Eenduvad krohvikarniisid ei ole kohustus tagasi vormistada akende ümber. Aga aknad võiksid jääda krohvipinnaga samale tasapinnale. Viimaseks värvida üle lubi või kivivärviga. Puitvoodriga otsaseinad puhastada lahtisest värvist. Irdunud lauaotsad üle lüüa naeltega. Värvida üle vastavalt vajadusele 1-2 korda. Veranda laudis tuleks eemaldada ning kontrollida karkassi korrasolekut. Soojustama ei pea, kuna tegu külma verandaga. Paigaldada tuuletõkke kangas ja tuulutusliistud. Vajadusel tõsta aknad tuulutusliistu jagu välja poole. Voodrilaud ja äärelaud tagasi paigaldada. Lauad eelnevalt värvida.

2.3 Siseseinad ja siseviimistlus

Hoone siseseinad on 2016/17-nda aasta renoveerimise käigus korrastatud. 1946/47-nda aasta siseseinte jaotust ei oska täpselt öelda. Aga ilmselt majaplaanilt (Pilt 6) vaadates asus tagumises vasakus seinas magamistuba (söögituba). Köök ja elutuba olid avatud. Magamistuppa sissepääs asus köögist akna poolt. Natukese hilisem juurdeehitus tõi ka suuremaid muutusi. Kui enamuse siseseinu on täispuit palk (Pilt 27), mis on kaetud peenikeste laastuliistutega, et krohv nakuks ja püsiks paremini. Sellised osad puhastati ja säilitati. Siis hilisema juurde ehituse ja varasema juurdeehituse puitkarkassi vahele on laotud tellised (Pilt 28). Hilisem juurde ehitus võis toimuda juba paari kuu pärast aga ka mõne aasta pärast. Ei ole õnnestunud seda välja selgitada. Seinaga taga asetseb tehniline ruum mille ukse osa on laotud samuti tellistest. 2017-ndal aastal on vannituba ja wc seinad uuesti üles laotud fibo plokkidest ning krohvitud lubikrohviga üle. Ruumide algupärane asetus on selles osas jäänud samaks.

Pilt 27. Allikas Garri Kask 2017 a.

Pilt 29. Allikas Garri Kask 2017 a.

Ülejäänud seinad said puhastatud (Pilt 29). Enamus sisemised välisseinad olid kaetud nõukogudeaegse kipsplaadiga. Suuremal määral paigaldati kõikidele seintele hõre pilliroomatt. Välja arvatud korstna jalgadele ja pliidi ümber olevatele kiviseintele (Pilt 30)

Pilt 30. Allikas Garri Kask 2017 a.

Pilt 28. Allikas Garri Kask. Vasakul laotud tellised puitkarkassi vahele maja täies ulatuses. 2017 a.

Telliskivid on taaskasutatud. Seda võib märgata kive lähemalt uurides (Pilt 31). Mõned tellised on tugevalt üles pundunud, mida tekitab suur kuumus., näiteks tulekahju. Pilliroomatt sai üle krohvitud Sakret NHL 4 ja NHL 1 lubikrohviga ning seejärel Sakret kivivärviga üle värvitud.

Pilt 31. Allikas Garri Kask 2025 a.

Tehniline seisukord on seintel hea. Hõre pilliroomatt, mis on sümbioosis seinatäislaudisega mõjub seinakonstruktsioonile hästi. Oluline ongi, et krohvikihht oleks piisavalt paks (min. 20 mm), mis loob piisavalt tugeva kihi. Sellega seoses, kui kuskilt laseb krohvikihht laua küljest lahti siis on tal endal piisavalt tugevust hoida ennast koos. Ei teki pragusid nii hõlpsalt. Esinevad mõningad paigad mis väärivad sekkumist. Üks koht on tehnilises ruumis korstnajaalg (Pilt 32). Kust tuleb niiskus läbi korstna jala ruumi sisse.

Pilt 32. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 33. Allikas Garri Kask 2025 a.

Sellest tingitult pudeneb ka krohvi seinast. Teine koht on wc- es seinas esinev pragu (Pilt 33). Kui vaadelda sama kohta väljast poolt (Pilt 34). Siis järeltame sellest, et tegu on vundamendi liikumisega seotud.

Korstna jala küljest tuleks lahtine segu maha kopsida ja enne kui otsustada seda parandama hakata, peaks katusele minema ning korstnale paigaldama plekist mütsi pähe. Siis kas oodata loomulikult niiskuse kadumist või aidata kaasa soojustus seadmetega. Kui tegemist külma korstnaga, ei pruugi probleem kaduda. Wc seina osas oleva praoga ei pea midagi ette võtma, kui see ei ole häiriv. Probleem tuleks lahendada ära sokli juures. Probleemi allikas on liigne sadevesi. Räästas korda teha

Pilt 34. Allikas Garri Kask 2025 a.

2.4 Aknad ja uksed

Algsest ehitusest 1946/47-nda aasta ajast pole säilinud elumajal pea ühtegi akent ega ust. Elumajal on vahetatud aknaid mitu korda. Aastat ei tea, millal vahetati esmased aknad välja kahekordse pakettakende vastu, aga seisukord 2016-nda aasta lõpu poole oli neil akendel kehv. 2017-ndal aastal vahetati aknad välja kolmekordsete valgete pakettakende vastu. Samal ajal vahetati välja ka peauks (Pilt 25). Kõige varasemast ajast on säilinud puidust veranda aknad (Pilt 35) ja puidust uks (Pilt 36) verandal. Uks on jaotatud pooleks, ülemine osa on kahe väljavaate klaasiga ning alumine horisontaalse laudise osaga. Aknad asuvad veranda igas küljes, mis ei ole avatavad.

Pilt 35. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 36. Allikas Garri Kask 2025 a.

Tehniline seisukord ei ole uksel kiita. Uks ei käi korralikult ja on vajunud käepideme poole pealt longu, mille tõttu kiilub tihedalt vastu pakku. Klaasid logisevad ega pea tuult kinni. Värv koorub tugevalt. Akende seisukord on selle võrra parem, et nad ei pea lahti käima. Värv koorub tugevalt. Mõlemal juhul ei ole silmaga näha puidukahjustusi mida ei kannata parandada.

Uks tuleks täielikult renoveerida. Eemaldada avaused, paigutada horisontaalsele pinnale. Eemaldada klaasid ja metallosad. Vaadata kahjud üle, puhastada puiduni, tugevdada raamistikku. Klaasid tagasi asetada, kittida ning viimaks värvida üle linaõlivärvidega. Aknad tuleks samuti eemaldada, vaadata kahjud üle, puhastada vanast värvist, vajadusel eemaldada aknaliistud ja asendada kitiga. Viimaks üle värvida linaõlivärvidega. Enne ukse ja akna asendamist vaadata üle lendid, parandada kahjustanud osad, puhastada ja samuti värvida.

2.5 Korstnad ja küttekolded

Hoone esmases ehitatud osas oli üks korsten 2 lõõriga. Üles on korsten laotud valdavalt punasest tellisest. Katusest välja ulatuv osa on laotud valge tellisega. Elutoa poolset lõõri kasutati ahju kütmiseks (Pilt 37) ja köögi poolset lõõri kasutati pliidi kütmiseks, mis omakorda oli ühenduses soojamüüriaga. Soojamüür asetses köögi ja magamistoa vahel. Natuke hilisemas osas oli teine korsten samuti. Korsten valdavalt laotud valgetest silikaattellistest. Korstnapitsid sarnase valge tellisega laotud, ilmselt esimese korstna katuse pealset osa parandatud hilisemal ajal. Teisel korstnal samuti mõlemad lõõrid kasutuses. Tehnilise ruumi sissekäigu poole jäävast lõõrist köeti nurka asetatud soojavee boilerit. Teisest

lõõrist ahju, mis soendas taga asetsevat ruumi. Täna on peamiselt kütteks kasutatav maasoojuspump. Küttesüsteem on paigaldatud tervele esimesele korrusele.

Pilt 37. Allikas Erakogu 2016 a.

Tehniline seisukord on rahuldav. Korstnapühkija on üle vaadanud ja kinnitanud kõigi nelja lõõri korras olekut. Esimene korsten on üleni krohvitud, mis teeb korstna tulekindlaks. Mõlemad lõõrid kasutuses kütmiseks. Teine korsten on maja esimeselt ja teiselt korruselt krohvitud ning pööningult kaetud tulekindla villaga (Pilt 38). Tehnilise ruumi poolne lõõr on kasutuses kanalisatsiooni õhutusena, mille sisse on paigaldatud plastikust kanalitoru. Esimese korstna katuse läbiviik ei näe väga esteetiline välja (Pilt 40).

Pilt 38. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 40. Allikas Garri Kask 2025 a.

Renoveerida tuleks vähesel määral esimese korstna katuse läbiviigu osa. Eemaldada klaasvill, asendada see tulekindla villaga. Lahtine segu ära koputada ning krohvida parandus koht üle. Lähemalt vaatluses selgus, et ahju hoidis üleval vaid selle ümber olev plekk. Kindluse mõttes lammutati ühes ka pliit 2017-ndal aastal. Täna sel päeval on asendatud ahi kaminaga ja pliidi asemele on tehtud uus pliit (Pilt 41).

Pilt 41. Allikas Garri Kask 2025 a.

2.6 Põrandad

Kogu hoone põrandad olid ehitatud puitkonstruktsioonile. Mida toestasid postidena üksteise otsa laotud paekivid. Järeldused on tehtud 2016/17-nda aasta ehituse järgus jäädvustatud piltide põhjal (Pilt 37). Vundament ja pliidi all olev taldmik tundub olevat valatud betoonist ühel ajajärgul. Ahju alla ja põrandat talade alla laotud paekivid natuke hilisemas faasis. Sellele viitab ahju alla laotud kivide toetumine natukene kaldus olevalt pliidi taldmiku vastu. Kogu postide süsteem tundub olevat väga rapustse käsituslaadiga. Paekivide peale oli ehitatud omal ajal suhteliselt võimas ja korrektne puittalade konstruktsioon. Põhipalkide mõõdud võisid olla 100mm*150mm. Palkide sammuks võisid olla 800mm. Palkide alaosa servade külge oli kinnitatud liist, mille peale oli asetatud servamata laud ülekatekena. Soojustuskihi tagamiseks oli pandud liiva, lubi ja šlakki segu (Pilt 42 ja 43).

Mäletamist mööda oli talade peale kinnitatud otse põrandalaud. Põranda laua mõõdud on nähtavad Piltidel 44 ja 45. Kvaliteedi mõttes on tegu suuremalt osalt maltspuiduga, mis muidugi tänapäeval vastab igasugusele standardile. Kogu süsteemi materjalikasutus ja tegumood viitab ühel ja samal ajajärgul ehitamisele. Millest võib järeldada et hilisem juurdeehitus võis toimuda õige pea, peale esmase mahu ehitamist 1946/47-ndal aastal.

Pilt 42. Allikas Erakogu 2016 a.

Pilt 43. Allikas Erakogu 2016 a.

Pilt 44 Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 45 Allikas Garri Kask 2025 a.

Põranda tehniline seisukord on tänapäeval väga hea, kuna kogu põrand asendati betoonplaadiga. Kandvate ja telliskiviga laotud siseseinte postid tugevndati betooniga (Pilt 46 ja 47). Põrandalune täideti killustikuga, lisati soojustus 150mm. Ning valati betoonplaat vesikütte torustikuga. Põranda katte materjaliks on laminaatparkett.

Pilt 46 Allikas Erakogu 2017 a.

Pilt 47. Allikas Erakogu 2017 a.

Hetkel renoveerimist või korrastamist ei vaja. Ühtegi silmaga vajumise või kõikumise märki ei esine.

2.7 Vahelagi

Vahelagi on ehitatud sarnasel puitkonstruktsiooniga karkassi süsteemil nagu põrand. Mis viitab ühele ja samale ehitajale ja samas ajajärgus (Pilt 48). Sarika alaosa on kinnitatud distantssliid,

Pilt 48. Allikas Garri Kask 2017 a.

mille peale on asetatud servamata must laudis. Erinevuseks tooks välja soojustuse kasutuse. Materjaliks on saepuru ja lubja segu. Muidugi leidub igasugu muud prahti soojustuse vahest, klaasikilde, tühjasid pudeleid, paberi jääke jne. Vahelae oleval teisel korrusel on põrandakatte materjaliks kasutatud servamata lauda, mille peale on asetatud osaliselt õhuke papp. Viimase suurema ehituskäigus lisati vahelae alla lisasoojustus 50mm kivivilla näol. Villa peale paigaldati aurutõkke paber ning distanttsliist. Osades tubades paigaldatud voodrilaud.

Tehniline seisukord on kiiduväärne. Vahelaed säilitati sellisel kujul nagu nad olid algselt ehitatud. Olulise ja parema mulje jättis lagi peale puhastamist, mida saab piltidel 48 ja 29 võrrelda. Konstruktsioon on kahjustusteta ja korralik. Vahelae vähene soojustamine on parandanud soojapidavust toas. Teise korruse lahtised servamata põrandalauad on ohuks kõndimisel.

Puitkonstruktsiooni ei ole vaja parandada. Säilitada hetke olukorrast lähtuvalt. Eluruumides lõpetada voodrilaua paigaldus. Seinte äärtesse paigaldada liistud. Teise korruse vahelae põrande ehituse tarbeks tuleks eemaldada papp ja servamata must laudis. Puhastada talade vahed vanast soojustusest, kontrollida pealt poolt vahelae korrasolekut. Paigaldada põrandale 50*100 kalibreeritud pruss lapikuti, sammuga 400mm. Paigaldada õhuke puistevillakiht talade vahele mis läheks ka talade alla ning täidaks ära üksteise peale asetatud servamata laudade tühimikud. Seejärel Paigaldada kivivilla plaadid talade vahele ja põrandalaud kinnitada otse talade peale.

2.8 Katuse konstruktsioon ja katus

Katuse konstruktsioon on ehitatud suurtest A kujulistest puitsarikatest (Pilt 49). Sarikad on asetatud sammuga ca 1200mm. Sarikate peale on paigaldatud keskmises osas distanttsliist ja katteks laast ning mingis osas on löödud must servamata laudis. Kogu katus on kaetud tõrvapapiga ning teatud ajajärgul on paigaldatud eterniit. Katuse materjalikasutusest ja

Pilt 49. Allikas Garri Kask 2025 a.

ehitusstiilist võib järeldada, et katus on olnud algselt teistsuguse vorminguga. Korstende vahepealne osa on selgelt laastukatus olnud algusest peale (Pilt 50). Sarikad on tahatud üksteise sisse (Pilt 51). Puit on lõhenenud ja pehkinud. Korstendest otsakelpade poole jäävas osas on ilmselgelt kasutatud nelinurksemat ja vähem võimsamat materjali. Puit on ilma tahumis jälgedeta, näeb uuemapoolsem välja. Sarikates esineb järkamist (Pilt 52). 1971-se aasta kindlustushindelehe (Pilt 53) järgi näeb, et peale 1969 aasta kapitaalremonti on katuse tüübiks endiselt laast. Siin saab oletada ja ainult oletada, et katuse konstruktsiooni ümberehitus toimus koos eterniitkatuse paigaldusega. Katuse ümberehitusest annab aimu ka katusest väljaulatava osa ehitus. Sellel osal puudub laast ja sarikad on omavahel seotud metallist tõmbevitsadega. Aga millal see kõik toimus, jääb teadmata. Veranda osal on katusematerjaliks plekk. Millisel ajahetkel on plekk paigaldatud ei oska öelda. Aga katus laseb osaliselt läbi mida kinnitab veranda lae paneelid (Pilt 54). Konstruktsiooni olukorda, ilma lage või katust avamata on raske hinnata.

Tehniline seisukord on katusel kehva võitu. Eterniit on elanud oma aja ära. On osaliselt auklik, mida on täidetud silikooniga. Sammaldunud, mis talvel takistab lume laskumist katuselt. Lisab koormust katusekonstruktsioonile ja lume sulamisel katusel, hakkab vesi läbi tungima eterniidist. Hetkel vaadates päästab olukorda nõukogude aegne papp ja isegi laast mis ei lase suuremal veel tungida konstruktsiooni. Konstruktsioon ise tugev ja ilma puidukahjustusteta.

Pilt 50. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 51. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 52. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 54. Allikas Garri Kask 2025 a.

Renoveerima peaks katuse kate. Konstruksiooni saab säilida. Eemaldama peaks eterniidi ja selle alla oleva vana papi. Kuna tegu on külma pööninguga ja kavatsusega sinna mitte ehitada soojustatud ruume siis saaks kaaluda vana laastukatuse taastamist. Eemaldama peaks musta servamata laudise ning asendama samaväärse kõrval oleva distantssliistuga. Kui laastu ei kannata paigata küllalt heal tasemel, siis eemaldama vana laastukatus ning uuendama uuega. Veranda vana plekk maha kiskuda, kontrollida karkassi olukorda, mis võib olla kehvast seisusest pideva vee läbivoolu tõttu katusest. Madala kalde tõttu, oleks soovituslik sinna paigaldada tagasi valtsplekk. Eemalt vaadates ei ole märgata katuse katematerjali, mis ei riku ühtset välisilmet.

KINDLUSTUSHINDELEHT NR. 130/120

Hoonele omanik Lannes, Neeme Karl majapidamisraamatu nr. _____

Rajoon Rapla Rapla külanõukogu (linn, tänav) Üleyõe a. maja nr. _____

Hoone nimetus	Hoone ehitus-aasta	Materjal		Möödud (täpsusega 0,1 m)			Hoone maht (m³) või pind (m²) (täpsusega 1 m)	Hoone tüüp	Hindnorm (rbl. kop.)	Kõrvalekaldumised protsentides (+ või -)														Kõrvalekaldumiste summa (rbl. kop.)	Uue hoone hind (rbl.)	Amortisatsioon (tõusuga 10%)	Hoone hinde amortisatsioon (tõusuga 10%)
		seinte	katuse	plüüs	balis	kõrgus				vundamendid	välisseinad	sisesiinad	lagi	põrand	katus, viilud	aknad, uked	kolded, keraamika	siseviimistlus, eelk	välisviimistlus	paigutustehnik, sisetööd							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25			
Elumaja		sein-t. laast		13,3	7,6	2,8	283	EP-4	4,20	-	-10	-	+11	-	+1	-	-3	+8	+2	+11		1320	-	1320	-		
Virando		---	---	2,2	1,6	2,5	10	R-21		-	+4	-	+4	-	-	-	-	+5	+6	+19		120	-	120	-		
Saun		laud	---	13,0	7,5	2,5	243	LD-1		-	-13	-5	-	-	-	-	-	-	-	-18		199	30%	139	-		
Saun	1970	sein-t. etun.		5,1	5,3	2,2	59	MD-7	4,55	-	+60	-	+5	-	+3	-3	+16	+8	-	+89		506	-	506	-		
										Kokku																	

Reostatud 25. aug. 1971 a. 1977 -

Hinne kinnitatud külanõukogu poolt _____ 19 ____ a. Kindlustusinspektor Puudne

Kindlustusvõtja Lannes

Pilt 53. Allikas Tallinna Linnaarhiiv

2.9 Vesi, elekter, kanalisatsioon

Hoone sees oli kuni 2016-nda aastani kuivkäimla, mis asus täpselt samas kohas, kui täna sel päeval wc. Esimese ehitusmahu olukorda ei oska hinnata. Võimalik välikäimla kasutus. Täna sel päeval on kogu vesi ja kanalisatsioon uuendatud. Ning Rapla valla määruse järgi on tungiv soov kasutada nende poolt 2024-ndal aastal Kalda teele rajatud kanalisatsiooni ja veetrassi.

Elektrijuhtmestik on terves eluhoones vahetatud. Elektrikilp asub hoone tehnilises ruumis. Enamus juhtmestikku on viidud seina krohvi sisse või lae alla (Pilt 56)

Pilt 56. Allikas Garri Kask 2017 a.

VÄÄRTUSED

Üheks hoone kõige vanemaks väärtuslikumaks detailiks peaks korstnalõõri tuhavõtu ust (Pilt 54), mis oma olekus näeb päris algupärane välja.

Kindlasti tuleks säilitada veranda oma algsel kujul (Pilt 55). Veranda on ainukene ehitatud maht, mis on säilinud nii seest kui väljast algupärasena.

Kuna hoone on oma küla üks esimesi ja võimalus säilitada välisilmelt sarnasena siis tuleks seda võimalust ära kasutada. Luua sellega väärtust.

Pilt 54. Allikas Garri Kask 2025 a.

Pilt 55. Allikas Garri Kask 2025 a.

Kinnistul leidub ca 10 kitsarööpalise raudtee relsi (Pilt 56). Neid ajaloolisi, sealt samast Rapla raudteejaamast, võib ära kasutada maja juures huvitava detailina.

Pilt 56. Allikas Garri Kask 2025 a.

KOKKUVÕTE

Kuna Kalda tee 6. hoone on oma küla üks esimesi, siis tuleks tema välisilmet renoveerimise käigus hoida sarnasena, mis on eeskujuks teistele küla majadele. Hoone on oma kesise eluea jooksul üle elanud mitmeid suuremaid ehitustöid. Kahjuks ei saanud arhiividest piisavalt materjale, puudusid igasugused joonised ja andmed ehituse ajajärkudest. Kindlasti vajab hoone edaspidi korrastamist. Esimesena tuleks tähelepanu pöörata katusele. Katus on igal hoonel nagu vundament. Ilma selleta hävineb hoone kordades kiiremini. Väiksemaid ja pisemaid hooldustöid teha pidevalt. Kõike vana ei pea tormama üdini uueks tegema, aga kõik uus jääb vanaks. Ning iga hoone peremees peab leidma endale sobivad väärtused hoone säilitamiseks.

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et:

1. olen koostanud lõputöö „Hoone kirjeldus ja soovitused renoveerimiseks“ iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud;

2. kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd (teosed), olulised seisukohad ja mistahes muudest allikatest pärinevad andmed on töös nõuetekohaselt viidatud;

3. luban Eesti Kunstiakadeemial avaldada oma lõputöö Muinsuskaitse digiteegis, kus see muutub üldsusele veebikeskkonnas kättesaadavaks.

Garri Kask, 1.05.2025

/allkirjastatud digitaalselt/

KASUTATUD KIRJANDUS JA MUUD ALLIKMATERJALID

https://et.wikipedia.org/wiki/Valtu_telliseteahas

https://et.wikipedia.org/wiki/Rapla_raudteejaam

https://et.wikipedia.org/wiki/Rapla%E2%80%93Virtsu_raudtee

<https://ais.ra.ee/et/description-unit/view?id=112703558594&ru=64CaCg>

<https://livekluster.ehr.ee/ui/ehr/v1/>

<https://ky.kataster.ee/ky/66801:001:0402>

https://images.search.yahoo.com/search/images;_ylt=AwrNOpOu4Q1otQIAeRtXNyoA;_ylu=Y29sbwNiZjEEcG9zAzMEdnRpZAMEc2VjA3Ny?type=E211US714G91736&p=Rootsi+pooljaam%3A+Virtsu+raudtee&fr=mcafee&imgurl=https%3A%2F%2Fwww.bing.com%2Fimage%2Fsearch%3Fview%3DdetailV2%26ccid%3DmWiKgCQ8%26id%3DE6E80E1AE5AC33A31ADDF466ECF0796A0DC4BAA4%26thid%3DOIP.mWiKgCQ8p6X_ImnM3DnVrQHaEU%26mediaurl%3Dhttps%3A%2F%2F1.bp.blogspot.com%2F-Sp9Fu4RSHD0%2FX8f_PK_LKcI%2FAAAAAAATAA%2FOSdZVBMT2scFcHOQ-TUxNKLOWo1H70ccgCNcBGAsYHQ%2Fw1200-h630-p-k-no-nu%2FFB_IMG_1606942235924.jpg%26q%3Drapla%2520kitsar%25C3%25B6%25C3%25B6paline%2520raudtee%26ck%3DB4380D925709D4D4B2284E32B4CBC482%26idpp%3Drc%26idpview%3Dsingleimage%26form%3Drc2idp&name=rapla+kitsar%25C3%25B6%25C3%25B6paline+raudtee1&turl=https%3A%2F%2Fsp.yimg.com%2Fib%2Fth%3Fid%3DOIP.mWiKgCQ8p6X_ImnM3DnVrQHaEU%26pid%3DApi%26w%3D148%26h%3D148%26c%3D7%26dpr%3D2%26rs%3D1&tt=rapla+kitsar%25C3%25B6%25C3%25B6paline+raudtee1&sigit=fuibjT7WX1Vp&sigi=jbW5ypanyxww&sign=VtFMEtqdUmX1&sig=VtFMEtqdUmX1#id=11&iurl=https%3A%2F%2F3.bp.blogspot.com%2F-W-JzW2PElx8%2FVEwJOsCgMZI%2FAAAAAAANPw%2Fud9H3vfVAS8%2Fs1600%2F66433_426188144120513_484081015_n.jpg&action=click

<https://uretek.ee/eluhooned/vundamendi-vajumine/>

<http://vanalinnad.moood.com/?site=Rapla>

<https://est-train.ertas.eu/photos/larges/1394535317.jpg>

<https://ajapaik.ee/?album=135&order1=time&order2=added&page=1> (Laia rööpaline raudtee)

<https://ajapaik.ee/?album=135&photo=820868&order1=time&order2=added&page=1> (Rapla alev)

Praeguse omaniku Illar Hämarikuga vestlused (22.02.2025, 19.04.2025, lisaks korduvad pisemad vestlused).